

www.narodna-srbija.org
редакције - адмил.
Космајска ул. бр. 22.

Цене се дају у администри
- Цена утврђена -

Типакена се писма не
имају. Рукописи се не
враћају.

Цена, рукописе, новац
че остало што се однеси
и лист, слати власништву
листа

Адреса за телеграме:

"СТРАЖА" — БЕОГРАД

Претпоставка за Србију

на пошти:

на годину дни, 12,-

шест месеци : 6,-

три месеца : 3,-

један месец : 1,-

Платата иностраница
на пошти:

на годину дни, 30,-

шест месеци : 15,-

три месеца : 7,50

СТРАЖА

СЛОВОДОУМНИ ОРГАН ЈАВНОГ МИШЉЕЊА

ТЕЛЕФОН УРЕДНИШТВА 1092

Излази сваки дан у 6 ч. пре подне

ТЕЛЕФОН ШТАМПАРИЈЕ 1092

Аустрија и Немачка

Ерцхерцог Карло Фрања Јосиф у немачком главном снажу као таоц

БУКУРЕШТ, 12 јануара

У политичким круговима изазвао је огромно изненађење одлазак престолонаследника Карла Фрање Јосифа и министра иностраних дела барона Буријана у немачки главни стан.

У доброобавештеним круговима и близским двору говори се да је престолонаследник отпутовао у главни стан на изричан захтев немачког цара. Пре свога одласка престолонаследник је дуго конферисао са царем и новим министром бароном Буријаном. По једној вести, која је енергично од стране владе демантована, престолонаследник се неће ни враћати за све време док рат траје, већ ће остати у немачком стану као таоц.

Ова вест иако је демантована направила је сензацију и унела је у грађанство неспокојство. Са престолонаследником сем Буријана одпутовала је и његова супруга а од пратње са њиме је само његов коморник принц Лобковиц.

„ВИТОРУЛ“.

Мене данашње Србије

Мала и незната Србија је била непозната, незнана, а која је до јуче била готово непозната, земља за коју на сви у Европи нису звали да постоји на географској карти, данас, после славних и великих ратова, постала је не само чувена и позната, већ и један чинилац у Европи, један елемент континента са којим се апсолутно и неизоставно мора рачунати. Данас, велики послови који су започети и важна решења која ће им следовати, не могу се ни у ком случају и ни пошто довршити и решити без активног учешћа и савета Србијина. До јуче

је била непозната, незнана, а данас се о њој у престоним беседама, у разним министарским декларацијама и сувенирским депешама на посао, усрдан и свечан начин говори са поштовањем и љубављу. О њој дела европска, па и ваневропска штампа говори са пажњом и похвалом. Велики број светских књижевника и политичара првога реда интересују се и распитују се за њену судбину.

Тако се о њој говори и мисли данас, а како се говорило и мислило о њој у прошlosti а како ће у будућnoći

сти? Да разгледамо и видимо. Пре ратова са готово никаквим ауторитетом и угледом у страном свету и страној штампи. Неколико гласова и речи симпатичних за нас и у нашу корист изречени остајали су потпуно усамљени, нечујни и слушани са неком неверицом.

У земљи, истину реши, не баш најручићастије. Уставне и политичке прилике несрћене и нередовне. Устав се и зајони не поштују. Политичари сумњивог владања и карактера. Економска зависност и финасијска изнуреност. Културни живот и рад на националном пољу зачмао и без знакова живота. Неодређеност у спољној политици. Унутрашња гложења и свађе. Династичке и владарске промене.

Војска неорганизована, чиновништво не баш на своме месту.

И сами собом недовољно оцењени и поштovани. Још, што је најгоре, вечито приказиване и гледане кроз призму разноврсних и колосалних мани и интрига проданих и покварених редактора појединих органа аустро-угарске штампе, изгубили смо сваку веру и углед у Европи. Ко је са Запада долазио и видео нашу земљу, он је могао имати барем и мало лепо мишљење о несумњивим и поизтивним особинама и вредности нашег народа, а ко то није учинио, — о нама најгоре мислио. А и ми, својом сопственом кривицом и непојмљивом и за осуду аптијом и равнодушношћу, нисмо

се ни мало старали да развијемо ту штетну и опасну за нас заблуду у европском јавном миљењу, но смо се још међусобно грдили, свађали и давали још гору слику о себи.

Затим је дошао преокрет и потпун преобраџај. Режим слободе, политичке и личне. Уставне прилике. Доба економског опорављања и еманципација. Срећеност и консолидованост у финансијама. Реорганизација и наоружање војске. Размијен, слободан и уравнотежен политички живот. Нагла и плодна активност у науци и књижевности. Убрзани и интензиван рад у националном правцу. Очевидно и знатно буђење националне свести. Новинарство добија модерно обележје. Целокупни живот европизира се и тражи

експанзију. Све у знаку полета и бујности. Јављају се и претензије на компетентност у ајемонтску улогу Србије.

Долази Балкански Рат који у пуној својој светlosti показује снагу и моћ Србије. Својим јунаштвом и самопре горевањем задивљујемо цео свет и задобијамо његово искрено и потпуно поштовање. У Европи с. буди интересовање за нас. Посећују нас много бројни страници и испитују наше особине и уверавају се у здраву моћ и јаку животну способност Србијину. Почињу нас гледати друкчијим очима, симпатично и сличати реално.

Репутација Србије необично расте и јача. Проричу нам велику и сјајну будућност. У земљи се обележавају претензије и тенденције не само на ајемонтску улогу у Српству, већ и у читавом Југословенству. И доиста Србија постаје атракциона тачка за све, нарочито, јужне словенске елементе у суседној двојбоји монархији. Србију рачунају жижом из које ће у даном тренутку блеснути зрак слободе свама југословенским народима.

И ова, у осталом оправдано, постаје баук и опасност на штету Аустро-Угарску државу. И Србија тек сад улази у фазу деликатног и специјалног положаја.

Аустрија свесно увиђа свој несигуран положај. Велика Аустрија боји се од мале Србије. Гле, каква обратност! Србија није више никаква и неугледна, већ опасна за опстанак велике суседне царевине.

Тај мотив и разлог доводи Аустрију до чврстог и категоричног решења да пречисти једном са Србијом и учини је безопасном.

Та одлука производи европски рат. Читаву Европу обузимају ратни пожари и људска крвопролића. Аустрија у три маха напада огорчено и снажно на малу Србију, али је она јуначки и са легендарном храброшћу сва три пута одбија и до ногу поражава.

И Србија улази у прве редове европских народа заки-

ћена сјамим лаворикама и уз побожну и громку песму и апла дијање читавог човечанства, а Аустрија у смртним конкулзијама превижљује по следње дане свога срамног и никог живота.

Побеђују Правда и Слобода, поражавају се Насиље, Никост и Варварство.

Живот се Србија отвара под сјајним условима и у најбољим перспективама. Она и спуњује свој вековни сан, њени стотетни напори крунишу се највећим и најслађим успесима; и он без стрепње и у слободи обгрљује децу велике своје југословенске породице и пружа сестринску и равну правну руку Светој и Великој Русији.

Бог је спор, али достижен. Бог је правичан.

Париз у мраку

ПАРИЗ, 11. јан.

Осветлење Париза сведено је на минимум. То је мера опрезности због евентуалних напада Цепелинових лађа.

Немачка и Холандија

ПАРИЗ, 12. јан.

Полузавалично јављају да ће холандска влада тражити у Берлину обавештења поводом прелаза Цепелина преко холандске територије.

Према једном телеграму из Амстердама пруска варош Емерих на холандској граници добила је један пук пешадије као појачање.

Наши лиферијанти

— Сотир Балтезовић —

Неки Београдски листови донела су вест да је Сотир Балтезовић бив. вајнакар од послајик осуђен на две године робије што је као велика патријота давао српским војницима да у место брашна једу мекиње.

Казна на коју је Сотир осуђен праведна је, јер кад је он као дугогодишњи народни

посланик и борац за народна права како он то себе код сељака обично представља могао овако што учинити онда шта је остало за друге.

Но у осталом Сотар је био лопужа из ратне. Лагао је сељаке среза Добриног тесу га бирали за посланика два пута, али кад је почeo на њихов рачун да пуни своје цепове они су га моткама најурили.

Као посланик у скупштини никад није ни долазио нити је се чула његова реч у Скупштини. Он је водио трговину и плачкао народ. Своју политичку свест продавао је јавно а то је и доказано са узимањем под закуп нишке ресторације.

Кад је био најурен од сељака он је почeo дупло плачкати путнике са ресторацијом, но и то му је мало било тешко у млин окружне банке као неки акционар.

Чим је објављена мобилизација директор млина г. Таша Палигорић иначе један неоспорио поштен и честат трговац отишао је на војну дужност а у млину остао је Сотир пошто иначе није војни обвезник.

Маслећи да може свуда да се лаже као код сељака и да се краде као у ресторацији Сотир је почeo да краде своју рођену отаџбину дајући за српску војску да једе мекиње у место брашна.

Ова лопужа одавно је заједнице да буде са онестране катаџаца и ова праведна казна најзад га је постигла.

Ја мислим да се иже ваћи човека који билопове свакве врсте могао да предложи за помиловање било да се казна смањи или са свим опрости.

Мекући робијашку фирму на леђа Сотиру Балтезовићу правда је задовољена.

Живео славна суд.

посланик и борац за народна права како он то себе код сељака обично представља могао овако што учинити онда шта је остало за друге.

долова из Италије у Швајцарску препуни су Немаца и

Аустријанаца који се враћају у Немачку и Аустрију.

Аустријска војска

— Смотра главнокомандујућег —

Букурешт, 11. јан.

Главнокомандујући аустријске војске, фелдмаршал ерцхерцог Фридрих у пратњи штаба извршио је преглед трупа и о томе послao цару повељив извештај. Арадски, „Оманул“ дошао је до овог извештаја и штампао га и наравно да је био забрањен. Међутим, један број је, и пред строге војне цензуре на пошти запутао је у Румунију и Букурешта „Димињаца“ донела је из њега извештај.

Извештај гласи:

Сире!

Обишао сам наше трупе на свима бојиштима и утисак који су трупе учиниле из мене вије задовољавајући. Јапори, хлад јој је киша као и рђаља функционисање коморе јако су изнурile трупе.

Али последњи застој у нашој сфањиви учинио је највише да се духови у војсци узнемирише и да се у трупе унесе пометња. Саветовао сам се са командантима а дошли смо до тога уверења да се мора предузети ма каква офанзива како би се духови умирили.

Наредио сам да се изврши преглед како војника, тако и запреге; стоке, коморе и све га другог! —

Швајцарска жртвој стражи

ПАРИЗ, 11. јан.

Телеграми из Швајцарске јављају да су услед неизвесности ситуације швајцарске трупе на граници појачане на неколико места.

Пратилац на „Стражу“ стаје један динар масечно

13

— Цртице из тринаестодневног ропства под Аустријанцима. —

Ишао сам послом низ Макензијеву улацу кад ме заустави један војник Мађар и упита:

„Где ја разира (бријати) мене?“

Поведох га једном берберском дућанчету и објасним брици шта да чини и хтедох се потом удаљити.

„Но ви ту остој“ рече Мађар и повуче ме у дућан. Шта сам зио, морао сам за њим. Уђосмо. Он седе пред огледало, но пушку није испуштао из руке. Ја сам морао сести њему са стране а он ме ухвати за капут.

Док га је брица сапунио мрмљао је нешто мађарски што нисам разумео. Почека да га брије.

„Но полако, пазиш!“ чешће је понављао Мађар а нарочито био је тада нервозан кад га је брица бријао испод браде по врату. Чак је скинуо нож са пушке и држао га у десној руци да би се могоа што пре одбранити ако би га брица зarezao у врат чега се он јамачно плашио.

Кад је био са бријањем готов, устаде, пусти и мене и запита:

„Мит кошта?“

Да би га одобровољно да ме сасвим ослободи рекох:

„Ништа, ја ћу да платим.“

То је и помогло, он оде ја платих и продужих пут својим послом.

За спречавање заразе

Опомена на време

Не само у Нишу, него исто тако и у Београду, и по свима осталим местима, зараза почиње хватати све више корена. За сада највише бесни тифус; али нема сумње да ће се у најкраћем времену изрешети цела серија оних страшних кужних болештина које су вечити пратилац ратова.

Ипак, ако се не може са свим спречити, зараза се бар

је судбина била у мојим рукама; био сам јој и отац и брат; чувај је!.. Постарај се за њену будућност... Постарај се...

Знам: добио си сина, дао си му моје име... Хвала ти!.. Чувај га и пази на његово васпитање како би ме, кроз живот и свет, досгојно заменио...

Сада си сам!.. Не тугуј! Иди! Чувај све наше, јер сте

ми сви били подједнако драги и мили; и, не заборавите ме, већ дођите, који пут, овде...

Код капетановог гроба! брате мој мали! Узвикну! А, мапољу, кроз мрак и кишу, припушташ пушке наших стражара...

15. XII. 1914.

Ст. Ст. М.

ФЕЉТОН

Поред капетаковог гроба...

У Подрињу, поред жељезничке пруге у близини села Липнице, у њиви једној која се сада зове „капетан Илјић на њива“, после страховите борбе коју је, 31. августа, војни 17. пук са много на моћнијом аустроугарском војском, створено је мало гробље петорице изгинулих официра — јунака наших...

Војници су их, плакајући, ту укопали. Они су им и крстове изрезали и чело главе забадали у земљу влажну од киша која је, тога дана, неуморно квасила.

По чину изгинулах и ту укопаних официра капетан је био најстарији; вальда зато,

крст на гробу његовом био је већи од осталих; и, вальда зато, сопственик је назвао ову њиву његовим именом.

На великим крсту томе, од дрвета грубо отесаног, неveztom је руком написано капетаново име коме је требало свакоме да покаже: да је ту, под тим крстом и гомилом наслаганог блага сарањено тело једног јунака. Сарањен један живот шун здравља, младости, веселости и енергије... Сарањени сви идеали једне прекрасне природе која је сило волела живот...

Ту, поред тог гроба, у зајсусу створеног страховитим болом, гледао сам мага капетана: са великим раном на прсима и кошуљом пуном крви и блата... Гледао сам његове, некада сочне и лепе, сада бледе, крвљу и блатом закаљане усне на које притиснух дуг, пун милоште по-

љубац којим сам жељео спрати те ужасне трагове крваве борбе која га је живота стаља... И, тако, лежећи у блату, поред капетана, мог јунак, преносио у себе, не, у сваки свој осећај, његове жеље, његове последње мисли, које су сада ту, у блату, са њим сарањене:

— Не тугуј, јер си и сам војник! Остаји ме овде. Иди! Али ме не заборави...

Ја платих свој дуг Огац-бина. Пао сам... јер је тако морало бити.. Пали су и други. Ево погледај ове гробове: пали су тамо, на „Курјачици“, за отаџбину! али су храбро. Били су ј

КЊЕРИ ГРЕХА И ПОРОКА

Први корак у порок

(25)

Кад год би се са ким сусрела она би се сетила своје младости и намах би се растужила. Узданула би и неколико суза би јој се спустило низ образе, који су некада били лепи и свежи, али које је развратан и буран живот а после и којекакве помаде, урнисао.

Невенка је била будна. У тај пар поред прозора прође продаја новина.

"Страже," "Мали Журнал," "Пијемонт" викао је продајац. Невенка ћа би растерала досаду и да би освежила мозак она отвори прозор и узе новине. Из њих је прочитала како се два бивша ортака грде. Један другоме пребацују како су неиачелни. Један се бринио "како нужда закон мења."

Ове речи учинише јак утицај на Невенку и она је стално повављала "нужда закон мења." Пришла је прозору и наслонила је главу на хладно прозорско скло. Била је замишљена. Најзад се вратила у кабинет за сто и после краћег размишљања узела је перо и мастило.

Поштовани Господане

Према нашем разговору изволте доћи данас по подне ради коначног споразума.

Поштује вас

Невенка Петровићева

Затим је позвала Нулићу рођаку и предала јој је писмо за Нулића.

Писмо је затекло г. Нулића у највећем расположењу. Баш је тада причао о једној својој авантuri, у којој замало што није извукao дебљи крај. Сви су се смејали његовом причању, јер је Нулић био одличан козер и умео је ванредно да занима. Кад је добио писмо он је по руко-

вршио да га узме.

Извештавам своје пријатеље и познанке да сам жив и здрав.

Моја је адреса: Фрања Ђ. Малић, пешадијски п.-поручник, водник 4 чете 4 бат. 5-ог пеш. пука 1-ог позива дринске дивизије — Војиште.

пису одмах видео да је од Невенке и дрхнути почeo га је отварати. Отварао га је тако лагано и пажљиво, да је скрево био пажњу својих колега, које је до мало пре заштимао.

— А, а, то мора да је нешто важно. Сигурно, каква тицица тражи мало пару? А, драги мој пријашко! — шалио се један дебелько, који је са Нулићем безброј ноћи утукао.

— Ах, не вараш се, ово ми пише она несрећница, с којој сам ти причао. Једно дете. Код једне је моје рођаке на стану и тражи службу. И сада ме извештава, како је добила једно место и пита ме за савет.

Нулић се вије много обазирао на то што му ови нису ни мало поверили ову причу. Он је брзо сбукао капут и отишао из канцеларије. Иако га је Невенка звала тек по подне он није имао стрпљења и хитро је да што пре дође код ње и да чује резултат.

„Спадало“
други
БРОЈ
излази
18. О. М.
МОЛИМО РЕВИЗОРЕ ДА НАС ЗА-
КЉУЧНО ДО 15 О. М. ИЗВЕСТЕ КО-
ЛИКО БРОЈЕВА ДА ИМ ШАЉЕМО.

Рашка пошта

Извештавам своје пријатеље и познанке да сам жив и здрав. Моја је адреса: Фрања Ђ. Малић, пешадијски п.-поручник, водник 4 чете 4 бат. 5-ог пеш. пука 1-ог позива дринске дивизије — Војиште.

Ћелешке

Изгубљено је једно златно дугме од манџетки у четвртак 8. о. м. идући од Београдске улице, Дворском улицом до Лондона и од Лондона до радње „Лазаревић и Стојанчић“.

Дугме је начињено од новца 10 динара у злату „Краљ Милан“ и уоквирено у злату. Како је исто једна драга успомена то се умозљава онај ко дугме буде нашао да га донесе у улицу Кнегиње Љубице бр. 8, где ће добити пристојну награду.

3-3

Моли се ко би ма шта знао о Гвоздену Рајчићу, подпреднику 2 чете 1. бат. 9-ог пеш. пука 1 позива. Рајчић је у посledњим борбама 12. новембра 1914 год — и као рањен однесен је у болницу; до данас се није никако јавио; да ми јаве на адресу: Мирославу Рајчићу, економу село Кула, срез и округ по- жаревачки.

12,2-3

„Монитор“

У сцици и речи

може се добјати код „Страже“

Жуди се један млад човек за шофера или шоферског помоћника. Органити се уредништву.

7 — 4

Кулачовића дурска аптека

отворена је. Скреће се пажња г. апотекарима да пошаљу свога курира што пре за дрогеријску робу, јер је лагер на измаку.

Продаја само за готово.

5 — 5

ОБУЋАРСКА РАДЊА

Браћа Марковић

попова је реновирана и отворена у истом локалу Краља Милана — Терзије број 35 и препоручује своје велико ствариште мушки, женске и деца чије обуће;

НАДАЧЕ мушки, женске, ВИСОКЕ и ПЛИТКЕ.

4 — 10 — 10

Кутије на продају

Имам празне кутије у разним величинама и продајем јевтино.

Јелена Милкић, модискиња
КНЕЗ МИХАЈЛОВА УЛИЦА БР. 1.

11 3-3

ПЕЧАТОРЕЗАЧКА РАДЊА

ИЗ БЕОГРАДА

Жирка Јерлехвајка

Обреновића улица преко пута „Руског Цара“ у Нишу прима поручбине печата и штамбиља. Гравира златне и сребрне ствари, израђује брзо и сопствено по умереној цени. На вахтев шаље свој 9 илустровани ценовник.

3-10

ОТВОРЕНА ЈЕ

КОЖАРСКА ТРГОВИНА

Паје Ђ. Мијатовића

У БЕОГРАДУ

2-3

Јелена Милкић

МОДИСКИЊА

Извештавам своје муштерије да је поново отворила своју радњу и да зимске шешире продаје по врло ниској цени.

3-3

ШТАМПАРИЈА

Драг. Грегорића и Друга

БЕОГРАД

Космајска улица бр. 22.

БЕОГРАД

Препоручује се поштованом грађанству за израду сваковрсног штампарског послакао: часописа, циркулара, вињета, свадбених позивница, вереничних карти, посмртних листа

Штампарска је складбена са најмодернијим новим слобима, шаржама и линијама.

Штампарска је складбена са четири штампарске машине и две СЕН машине за слагање, па ће свака послакао израдити на потпуно задовољство сваког своје муштерије.

Израда је чиста и брза, — Цена умерена.